

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Інститут підвищення кваліфікації педагогічних працівників
і менеджменту освіти
Кафедра наукових основ управління

До 300-річчя з дня народження Г. С. Сковороди

**Організація навчання в умовах використання
дистанційних освітніх технологій
(електронне видання)**

Харків – 2021

УДК 378.14:004.

За загальною редакцією Т. М. Хлебнікової.

Рекомендовано до друку редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 7 від 11.10.2021).

Тексти доповідей друкуються в авторській редакції.

Рецензенти:

Довженко Тетяна – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри початкової і професійної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кіриченко Світлана – кандидатка педагогічних наук, директорка Харківського лицю № 89 Харківської міської ради

Володимирівна Харківської області.

Організація навчання в умовах використання дистанційних освітніх технологій [Електронне видання] : матеріали методологічного семінару / За заг. ред. Т. М. Хлебнікової. Харків, 2021. 50 с.

Збірник підготовлено за матеріалами науково-методологічного семінару, що розкривають дистанційне навчання як сучасну освітню технологію, обґрунтовують організаційно-педагогічні умови застосування системи дистанційного навчання в процесі підготовки магістрів із менеджменту, описують методологічні та методичні проблеми його впровадження в освітній процес ЗВО. Навчальне видання стане в пригоді викладачам системи вищої освіти, у тому числі післядипломної, перепідготовки кадрів, дозволить їм упорядкувати й оптимізувати власну діяльність під час роботи зі здобувачами освіти другого (магістерського) рівня.

Видано за рахунок авторів.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021.

ЗМІСТ

Черновол-Ткаченко Р. І. Використання сервісів дистанційної освіти у виші	4
Хлебнікова Т. М. Організаційно-педагогічні умови застосування дистанційного навчання в процесі підготовки магістрів із менеджменту	11
Гречаник О. Є. Використання аудіовізуальних засобів у процесі дистанційного навчання	23
Мармаза О. І. Організаційно-педагогічні аспекти дистанційної форми навчання майбутніх менеджерів	30
Темченко О. В. Вплив технологій дистанційного навчання на якість підготовки майбутніх менеджерів	44

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ВИШІ

Черновол-Ткаченко Р. І.

Модернізація сучасної освіти актуалізується проблемами забезпечення якісного дистанційного сервісу. Зростає роль і значення використання дистанційних технологій в освітньому процесі вишу, зокрема, в підготовці магістрів зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Окреслені вище процеси спонукають науково-педагогічних працівників опанувати методиками цифрових технологій в інформаційному просторі інтернету з метою їх раціонального використання у наданні освітніх послуг замовникам. В умовах сьогодення ключовими компетентностями того, хто навчає, і того, хто навчається, є набуття вміння вчитися протягом життя, оперувати та управляти інформацією, самовдосконалюватися, творчо підходити до професійної діяльності.

Здійснимо екскурс в зачаткування історії дистанційної освіти. За свідченням наукових розвідок вона крокує з кінця XVIII століття під назвою «кореспондентське навчання». Це період народження мережі поштового зв'язку. В Англії цей процес пов'язаний із Ісааком Пітманом, який у 1840 році засобами поштових послуг запровадив навчання для студентів. Продовжувачами цього процесу у Німеччині (1856 рік) стали Чарльз Тюссе та Густав Лангеншейдт, які почали викладання мови заочною формою. Навчальні матеріали надсилалися поштою для самостійного опрацювання, а зразки рівня засвоєності перевірялися довіреною особою у вигляді іспиту чи наукової роботи.

Поява телеграфу і телефону в кінці XIX століття теж вплинула на цей процес, хоча достойменно не підтверджено їхній вплив на освіту. А от епоха «кореспондентського навчання» набула обертів у всьому світі і не втрачає своїх позицій до наших днів.

На дистанційну освіту і її становлення вплинули радіо й телебачення.

Особливим попитом користувалися навчальні телепередачі (1950 рік). Їхній інформаційний вплив був потужний, але технології зворотнього зв'язку не передбачалися, що знижувало їхню роль в освітньому процесі.

1969 рік засвідчив новий злет у дистанційній освіті, чому варто завдячувати відкриттям університету дистанційної освіти в Англії. Його назвали Відкритим університетом, презентуючи цим доступність і відносно невелику вартість за навчання. А головне – не було потреби постійно відвідувати заняття.

Випуск персональних комп'ютерів став наступним етапом дистанційного буму наприкінці 1980-х років. Перші прояви автоматизації освітнього процесу були зафіксовані на комп'ютерах у формі ігор.

І, на кінець, XXI століття актуалізує доступність комп'ютерів й інтернету, що забезпечує прямі й зворотні комунікації в освітній сфері й відкриває умови онлайн-освіти, яка створює конкуренцію традиційній аудиторній системі освіти. Отже, дистанційна освіта набирає потужних обертів.

21 січня 2004 року – знаменна подія в дистанційній освіті України. Положення «По дистанційне навчання», затверджене наказом № 40 МОН України започаткувало нову еру освітніх комунікацій.

Через три роки відкриваються освітні центри з дистанційною формою навчання по підготовці учнів до ЗНО, державна Міжнародна українська школа, у преференції якої освітні послуги від початкової до базової середньої освіти, як дистанційно, так і екстернатом та право видачі офіційних документів державного зразка [1]. Отже, на зміну аудиторної освіти приходять дистанційна.

Українські науковці як Б. Агранович, О. Адаменко, А. Артюшенко, Х. Беккера, П. Брусилівського, В. Бикова, Г. Кедрова, А. Короткова, О. Крюкова, М. Моїсеєвої, Ю. Моїсеєва, Ю. Насонова, О. Полат, І. Роберт, Д. Смоліна, Ю. Триуса характеризують дистанційну освіту як таку, що передбачає опрацювання її здобувачами матеріалу за відповідно розробленою науково-педагогічними працівниками програмою і при цьому наголошують,

що за умов доцільності обраних методів і технологій вона не поступається аудиторній, якщо налагоджена взаємодія між науково-педагогічним працівником і здобувачем освіти [4].

Вивчаючи наукові джерела, ми переконалися у наявності різноманітних визначень поняття «дистанційна освіта». На наш погляд, ключовими тлумачення цього феномену є забезпечення й досягнення цілей навчання у взаємодії учасників освітнього процесу на відстані. Це спонукає науково-педагогічних працівників опанувати сучасні інформаційні та цифрові технології, використовувати супутникові зв'язки, комп'ютерні телекомунікації, національне і кабельне телебачення, мультимедіа, освітні системи та досконало оволодівати засобами організації дистанційної освіти у таких сервісах як: «Google Classroom», «Google Meet», «Zoom», і, особливо, платформа «Moodle».

Саме через них здобувачі освіти отримують доступ до необхідної інформації на відстані, беруть участь у вебсемінарах, конференціях, розігрують ситуації. Завдяки можливостям ділитися трансляцією з екрану вони можуть презентувати власну інформаційну позицію на екрані, брати активну участь в онлайн-зустрічах. При цьому необхідно зазначити, що опанування дистанційним сервісом було нелегким. Не дивлячись на активне використання вайберу, телеграму, ватсапу, електронної пошти і, навіть, звичайного мобільного зв'язку, ми поступово переконувались у перевагах платформи «Moodle». Безумовно, що реакції входження в неї були нелегкими, але стосовно виконання самостійних завдань, контрольних зрізів, то саме ця платформа дає змогу упереджувати списування, підказку, а, точніше, формує академічну доброчесність у здобувачів освіти і забезпечує прозорість оцінювання їхніх напрацювань. Є в ній і переваги лояльного характеру. Наприклад, якщо хтось не впорався з роботою з першого разу, то він має переваги повторити тест чи виконати якесь завдання через певний час за таких же умов.

Набуває популярності віртуальна дошка Lionit. Це своєрідний інтернет-майданчик, на якому можна виставити інтерактивний матеріал до будь-якої форми заняття. За доцільності вона може слугувати і для здобувачів освіти як

площина, на якій вони можуть демонструвати свої стікери для обґрунтування тієї чи іншої власної позиції. Умовно цей сервіс можна назвати платформою для обміну думками як з боку викладача, так і учасників освітнього процесу.

Акцентуючи увагу на відеозаняттях, не можна не враховувати наступне: різність психолого-емоційного настрою (не кожен здобувач освіти сприймає таку форму освітнього процесу); у всіх різні можливості доступу до інтернету; неоднорідний рівень якості комп'ютерів і самої мережі. Дехто із здобувачів освіти, увімкнувши фото, займається своїми справами. Перебої зі звуком взагалі знижують враження від лекції чи семінару. Багато часу втрачається на очікування зв'язку.

Не можна не констатувати, що проблеми дистанційної освіти набули найбільшого поширення в період пандемії. У цей час суспільного життя саме цей вид освітніх послуг став найбільш затребуваними.

Не дивлячись на полярність думок стосовно даної форми навчання, необхідно усвідомлювати, що у процесі дистанційних занять викладач координує пізнавальну діяльність, керує розроблянням освітніх проектів, надає консультації, залежно від запитів, спрямовує і допомагає утверджуватись у професійному самовизначенні здобувачам освіти.

І все ж, ми поділяємо позицію дослідників-практиків, що плюсами дистанційної освіти виступають:

- можливість підключатись до участі поза межами освітньої аудиторії;
- формуються суб'єктно-суб'єктні відносини між викладачем і здобувачами освіти;
- наявне сервісне програмне забезпечення інноваційних освітніх технологій;
- оптимальні умови для індивідуальної освіти;
- особистість розвиває активність, творчість, самовдосконалюється;
- доступність навчального матеріалу у записі забезпечує можливість

переглянути, перечитати його за потреби.

Підтримуємо позицію і щодо її незручностей. А саме:

- відсутність свідомої самодисципліни як у процесі підключення, так і протягом заняття (неузгоджені пересування на екрані, включення-відключення, невміння користуватися мікрофоном);
- втрата комфортності очного спілкування знеособлює комунікативний контакт;
- не завжди якісна освітня мережа, неможливість своєчасного оновлення комп'ютерної техніки;
- недостатній рівень компетентності як викладачів, так і здобувачів освіти в користуванні сервісами дистанційної освіти [3].

Опитування свідчить, що здобувачі освіти в умовах пандемії перевагу надають онлайн-заняттям, налаштовані на спілкування з викладачем з екрану. А от працювати з відеолекцією, ілюстративним матеріалом, який необхідно конструктивно закодувати, виділити ключові поняття, підготувати відповіді чи виконати поставлені завдання, не завжди сприймається позитивно. Простежується позиція «легкого хліба».

Науково-педагогічні працівники, які вправно володіють цифровими технологіями, доцільно використовують у процесі занять декілька сервісних платформ. Це підвищує рівень інтерактивності і мотивує мисленнєву діяльність до засвоєння навчального матеріалу.

Розглянемо технології дистанційної освіти як об'єднання педагогічних та інформаційних складових. Педагогічні – це технології опосередкованої активної комунікації науково-педагогічних працівників зі здобувачами освіти, спрямовані на якісну зміну об'єкта освітнього процесу. Інформаційні технології – це створення передачі і збереження на відповідному сервісі освітньої продукції для супроводу в освітньому процесі засобами телекомунікацій [2].

На сьогодні заявлені технології дистанційної освіти у наукових розвідках відрізняються за такими ознаками:

- формою пропонованої освітньої продукції;

- присутністю чи відсутністю посередника в освітньому процесі за рівнем використання комунікацій та особистих комп'ютерів;
- за технологіями контролювання освітнього процесу;
- за методами ідентифікації здобувачів освіти у процесі екзаменування.

Отже, основна мета технологій дистанційної освіти – це створення для замовників освітніх послуг комфортних умов у використанні навчального матеріалу. Вони мають забезпечити якісний освітній простір, мобільність, створити умови для реалізації власних освітніх потреб майбутніх фахівців.

За влучним висловлюванням одного з дослідників ці технології є своєрідний природний процес еволюції традиційної системи освіти: від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютера, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної [2].

Особливістю дистанційної освіти є відсутність єдності простору й часу у взаємодії між суб'єктом і об'єктом. Використання міді, ютубу, ватсапу, Вайберу урізноматіло привабливість контенту електронних курсів.

Наявність електронних навчально-методичних посібників, лекцій, монографій розширило інформаційні можливості здобувача освіти і економить його час для самостійної роботи з тієї чи іншої навчальної дисципліни. Органічно ввійшли в його освітню діяльність такі раніше незвичні види занять як вебінари, що забезпечують у реальному режимі передання інтерактивної інформації на відстань, мінімізуючи зворотний зв'язок, який компенсується через час, де можна задати питання як у процесі вебінару, так і по його закінченні. Через мережу Інтернет вебінари створюють умови проводити онлайн-презентації, сумісно працювати з документами й додатками, переглядати сайти, відео файли тощо.

Така форма занять, як тематичний форум, слугує для подачі запитань і викладу коментарів. Дистанційні технології урізноманітнюють способи проведення консультацій.

Викладене вище переконує, що менеджер освіти, набуваючи фахових

компетенцій і компетентностей у межах дистанційних технологій, отримує подвійні знання: самостійно опановує теоретичний матеріал, необхідний у подальшій практичній роботі за професією і має умови простежити шляхи використання інформаційних сучасних технологій, які, безумовно, стануть йому у нагоді на посаді, на яку він буде призначений.

Здобувачі освіти з цікавістю вивчають сторінку з найкращими вебквестами своїх однокурсників. Це мотивує до розвитку власної творчості, розширює діапазон пізнавальної діяльності.

Отже, дистанційні технології цілеспрямовано утверджуються в освітньому процесі і розширюють можливості позитивного впливу на його якість, а це у свою чергу сприяє вдосконаленню фахової підготовки майбутніх менеджерів освіти.

Література

1. Дідух М. О. З досвіду організації дистанційного навчання студентів коледжу на денній та заочній формі навчання в період коронавірусної інфекції. URL: https://www.ccej.lviv.ua/images/Dop_konf.pdf (дата звернення: 30.09.2021).
2. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання та умови застосування. Харків. 2002. 320 с.
3. Маньків О. М. З досвіду організації дистанційного навчання. *Проблеми та переваги дистанційного навчання (період карантину)*. URL: https://www.ccej.lviv.ua/images/Dop_konf.pdf (дата звернення: 30.09.2021).
4. Мусієнко О. Л., Зелінська О. В. Дистанційне навчання у вищій школі : моделі і технології. *Наука в інформаційному просторі* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. ; 29-30 верес. 2011 р. В 7 т. Д-к : Біла К.О., 2011. Т. 2. С. 66–72.